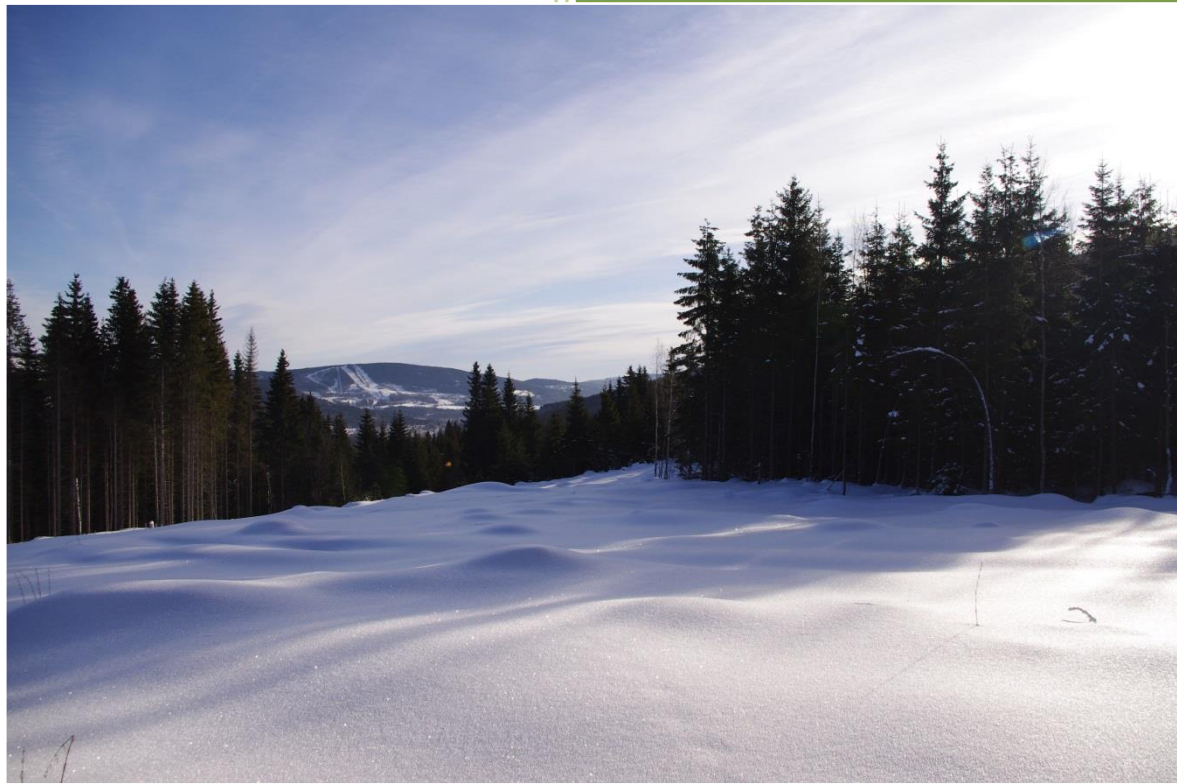

2018-
2040

Kommuneplanens samfunnsdel

Hurdal kommune
2018-2040

INNHold

Innledning.....	2
Vårt styringsverktøy.....	2
Revidering av kommuneplanen.....	2
Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging.....	2
Hurdals visjon og mål.....	3
Utviklingstrekk i Hurdalssamfunnet.....	4
Overordnede kommunefakta.....	4
Befolkningsutvikling.....	5
Oppsummering.....	8
Prosess og medvirkning.....	9
Mål og strategier.....	9
Måleverktøy.....	10
Attraktivt lokalsamfunn.....	11
Sentrumsutvikling.....	11
Næringsutvikling.....	12
Utvikling av Kommunale tjenester.....	13
Samfunnssikkerhet og beredskap.....	14
Frivillighet, Livsmestring og fellesskap.....	15
Kultur.....	16
Klima og miljø.....	18
vedleggsoversikt.....	20

SAMFUNNSDELEN

INNLEDNING

VÅRT STYRINGSVERKTØY

Kommuneplanen er et overordnet og langsiktig styringsdokument. Planen er vårt viktigste verktøy når vi skal legge til rette for ønsket samfunnsutvikling, arealforvaltning og tjenesteproduksjon. Kommuneplanen består av en samfunnsdel, med en handlingsdel og en arealdel. Plan og bygningsloven §11.2 gir følgende føringer for kommuneplanen sin samfunnsdel:

«Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunen som helhet og kommunen som organisasjon(...). Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlaget for sektorenes planer og virksomhet i kommunen.»

Planen skal sikre kommunens interesser og følge regionale og nasjonale mål. Samfunnsdelen skal ha en handlingsdel som sier noe om hvordan vi som kommune skal følge opp planen de neste 4 årene.

Samfunnsdelen danner også grunnlaget for arealdelen, som består av planbeskrivelse, kart og beskrivelser som sier noe om hvordan vi skal bruke arealet i Hurdal kommune. Arealdelen er juridisk bindende.

REVIDERING AV KOMMUNEPLANEN

Kommuneplanen ble sist revidert i 2010 og fungerer ikke lenger som et styringsdokument for underordnede planer og handlingsplaner i kommunen. Som vedtatt i kommunens planstrategi (16.12.15) er fokusområdene i ny planperiode følgende:

- Utviklingen av Hurdal til et pluss-samfunn
- Utvikling av Hurdal som en integrert del av Øvre Romerike og Oslo regionen
- Utvikling av kommunens samarbeid med næringsliv, lag og foreninger
- Kommunens planbehov for å oppnå ønsket utvikling
- At Hurdal kommune skaper bærekraftige løsninger gjennom tjenesteproduksjon, arealplanlegging og samfunns- og næringsutvikling.

Regional plan for areal og transport gir tydelige føringer på kommunens arealdel og stiller nye retningslinjer og forventninger til arealplanlegging i kommunen. Både samfunnsdel og arealdel er derfor vedtatt oppdatert med ny kommuneplan for 2018-2040.

NASJONALE FORVENTNINGER TIL REGIONAL OG KOMMUNAL PLANLEGGING

For å fremme en bærekraftig utvikling skal regjeringen hvert fjerde år utarbeide nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. Dette går frem av plan- og bygningsloven § 6-1. De nasjonale forventningene skal legges til grunn for de nye fylkestingenes og kommunestyrenes arbeid med regionale og kommunale planstrategier og planer. De nasjonale forventningene samler

mål, oppgaver og interesser som regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunene legger særlig vekt på i planleggingen i årene som kommer.

Regjeringen forventer:

Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling

- Fylkeskommunene og kommunene legger vekt på reduksjon av klimagassutslippene, energiomlegging og energieffektivisering gjennom planlegging og lokalisering av næringsvirksomhet, boliger, infrastruktur og tjenester.
- Fylkeskommunene og kommunene samarbeider om planlegging for verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling og innovasjon i partnerskap med næringslivet og regionale og lokale aktører.
- Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige jordbruksområder, og legger til rette for nye og grønne næringer i tilknytning til jordbruk og skogbruk, som grønt reiseliv, mat med lokal identitet og utnyttelse av bioenergi.

Attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder

- Fylkeskommunene og kommunene fastsetter regionalt utbyggingsmønster, senterstruktur og hovedtrekkene i transportsystemet, herunder knutepunkter for kollektivtrafikken. Gjennom planleggingen trekkes langsiktige grenser mellom by- og tettstedsområder og store sammenhengende landbruks-, natur- og friluftsområder.
- Den regionale og kommunale planleggingen legger til rette for tilstrekkelig og variert boligbygging, lokalisert ut fra hensynet til samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.
- Kommunene sikrer høy arealutnyttelse rundt kollektivknutepunkt, tilrettelegger for økt bruk av sykkel og gange i dagliglivet, og sikrer sammenhengende gang- og sykkelforbindelser av høy kvalitet. Potensialet for fortetting og transformasjon utnyttes før nye utbyggingsområder tas i bruk.
- Kommunene har en aktiv og helhetlig sentrumspolitikk for å skape et godt og levende bymiljø. Kommunene tilrettelegger for etablering av boliger, arbeidsplasser, handel, service og sosiale møteplasser i sentrum.

Fylkesmannens forventningsbrev av 01.03.2017 til kommunal planlegging gir tydelig retning og forventning til viktige utviklingshensyn i kommunen, og er benyttet som et styrende dokument for arbeidet med kommuneplanen.

HURDALS VISJON OG MÅL

Hurdal kommunes visjon skal være knyttet til og synliggjort i kommunens planverk, mål og satsningsområder.

Hurdal kommunes visjon er

«Samarbeid skaper utvikling og trivsel»

Hurdal kommune har vedtatt en omfattende bærekraftsatsning som forplikter. Den berører den globale klimautfordring som norske kommuner spiller en viktig rolle i. Økonomisk vekst er avgjørende for en bærekraftig leveranse av kommunens tjenester og utviklingsarbeid. Næringslivets soliditet og innovasjonsevne er sentral og som igjen sikrer lokale arbeidsplasser. Det er også en satsning som setter folkehelse, livskvalitet, den sosiale bærekraften, i fokus gjennom tjenesteyting og innbyggertiltak.

Gjennom Hurdals satsning på en bærekraftig utvikling er følgende **overordnede strategiske mål** lagt til grunn for kommuneplanperioden.

«Vi skaper et bærekraftig samfunn, som er karbonnøytralt eller bedre, har økonomisk vekst og tilfører innbyggere og besøkende økt livskvalitet.»

Hovedmålet til kommunen uttrykker kommunens retning for planlegging, forvaltning, tjenesteyting og utbygging i et langsiktig tidsperspektiv. Hovedmålet er formulert som følger;

«Hurdal kommune skal legge til grunn FNs bærekraftsmål i sitt arbeid, spesielt innenfor areal og samfunnsplanlegging, næringsutvikling og tjenesteproduksjon/-utvikling»

Vår samfunnsdel beskriver strategiske valg og viktige utfordringer knyttet til hvordan Hurdalssamfunnet skal utvikle seg fremover. Hvilke utfordringer har vi i dag, og hvordan skal vi møte disse?

Til å belyse disse utfordringene har vi valgt bærekraft og bærekraftig utvikling som overordnede og førende prinsipper. Med bærekraftig utvikling mener vi:

- **Økonomisk Bærekraft:** Økonomisk styring og forsvarlig økonomisk utvikling innenfor den kommunale tjenesteytingen er helt sentralt i utviklingen av et godt lokalsamfunn. Tilsvarende gjelder å legge til rette for vekst og soliditet rundt næringsutvikling og andre prioriterte satsningsområder.
- **Sosial bærekraft:** En samfunnsutvikling som fremmer folkehelse og minske sosiale skiller. Vi skal sørge for at Hurdalssamfunnet er inkluderende for alle grupper, og bidrar til god livskvalitet.
- **Miljømessig bærekraft:** Klima er vår tids viktigste utfordring, og legger premisser for hvordan vi lever og forbruker i dag, og hvordan vi vil bo og leve i fremtiden.

Vi mener at dialog, medvirkning og frivillighet er viktig for å nå disse målene. Vår samfunnsdel vil i alle kapitler belyse Hurdalssamfunnets retning og mål i forbindelse med dette.

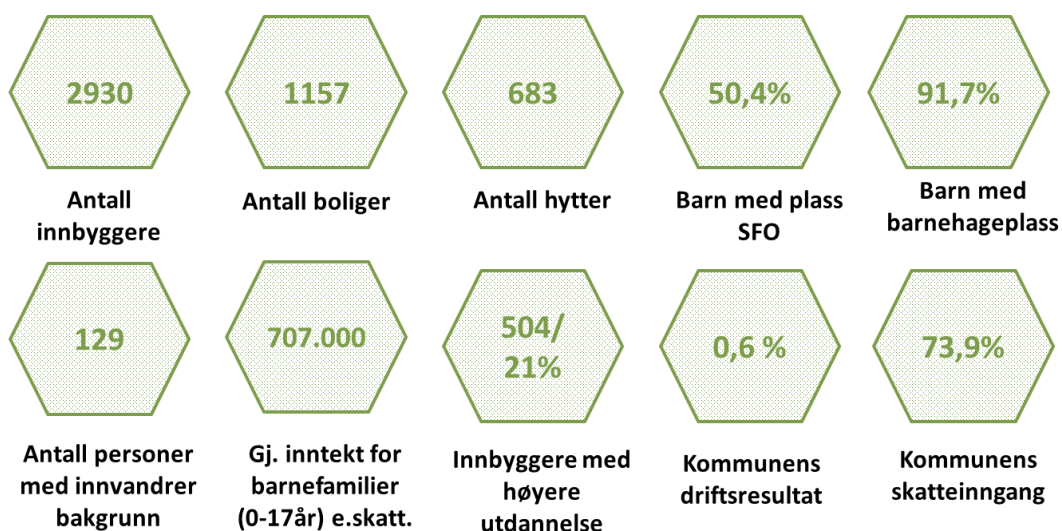
Våre viktigste satsningsområder handler om følgende:

- Attraktivt lokalsamfunn
- Livsmestring, frivillighet og fellesskap
- Klima og miljø

UTVIKLINGSTREKK I HURDALSSAMFUNNET

For å kunne velge riktige løsninger fremover må vi vite hvor vi står i dag. Hvilke utfordringer har vi, og hva må vi satse på for å møte de. Kunnskap om befolkningsutvikling, og endrede behov omkring tjenesteyting, legger premisser for hvordan vi som kommune skal levere tjenester og bidra til utvikling av vårt samfunn.

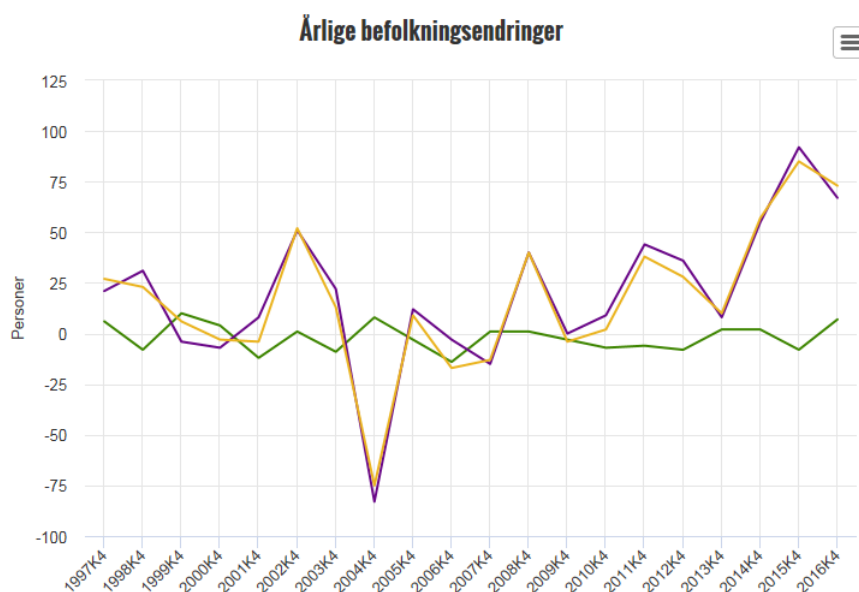
OVERORDNEDE KOMMUNEFAKTA

1

BEFOLKNINGSUTVIKLING

Hurdal kommune har gjennom flere tiår hatt et stabilt innbyggertall på ca 2.600 personer. I 2013 og frem til i dag har kommunen hatt betydelig vekst. Folketallet per 3.kv 2017 er 2.930 personer.

2

Akershus fylkeskommunes (AFK) prognoser for folketallet på Øvre Romerike viser en økning med 35,1 prosent fra 2016 til 2031. Sammenlignet med forrige prognose er det særlig vekst i Lørenskog, Gjerdrum og Hurdal som er oppjustert. Forventninger om historisk høy boligbygging i kommunene er

¹ SSB Kommunefakta 2016/2017

² Kilde: SSB Befolkingendringer (fødselsoverskudd (grønn linje), tilflytting og netto vekst (gul linje))

årsaken til justeringen.³ For Hurdal gjenspeiles dette i en egen sentrumsplan. Aldersprofilen på en fremtidig befolkningssammensetning vil avhenge av profilen til boligprosjektene som realiseres i Hurdal. Hurdalsjøen Økologiske Landsby har trukket en stor andel barnefamilier og enslige personer, og viser at en tydelig profil og konsept omkring boligprosjektene har endel å si for fremtidig alderssammensetning.

Uavhengig av dette har Hurdal en befolkning som blir eldre og som vil gi kommunen økt tjenestebehov innen eldreomsorg. Fra ca. 2020 øker andelen av befolkningen som er over 70 år. Andel barn under 12 år vil øke og stiller krav til kommunes tjenestetilbud innenfor oppvekst. Prognosene viser også en høy økning av personer i arbeidsfør alder som vil tilføre kommunen økt skatteinngang, økt kompetanse og arbeidskraft.

I 2030 vil Hurdal sammenlignet med 2017 ha følgende estimerte befolkningssammensetning:

Barn i barnehagealder: 252 barn (+77 barn)

Barn i barneskolealder: 362 barn (+ 132 barn)

Barn i ungdomskolealder: 146 barn (+ 59 barn)

P 19-59 år: 2008 (+503)

P 60-79 år: 803 (+136)

P 80-89 år: 200 (+82)

P 90 år og eldre: 27 (0)

Kilde: AFK statistikkbank – Befolkningsprognose 2016-2031

³ Kilde: Akershus statistikk 3 2016 Befolkningsprognoser for Akershus 2016-2030

Boligproduksjon⁴

Det er 1157 boliger og 36 leiligheter i kommunen. 84,7 % bor i eid leilighet, mens 14,2 % leier bolig.

Pendling⁵

Det pendler inn 241 personer til kommunen, mens det pendler ut 751. Totalt finner man 815 arbeidsplasser i Hurdal kommune.

Næringsstruktur og arbeidsplasser⁶

Siden 2010 er antall arbeidsplasser i kommunen redusert med 19 arbeidsplasser.

Antall sysselsatte etter næring 2016 (sammenlignet med 2010)

Jordbruk, skogbruk og fiske: 43 (-10)
Bergverksdrift og utvinning 14 (+14)
Industri 38 (+10)
Elektrisitet, vann og renovasjon 9 (+6)
Bygge- og anleggsvirksomhet 54 (+13)
Varehandel, motorvognreparasjoner 56 (-10)
Transport og lagring 49 (+3)
Overnattings- og serveringsvirksomhet 52 (-18)
Teknisk tjenesteyting, eiendomsdrift 21 (-7)
Forretningsmessig tjenesteyting 16 (+2)
Off.adm., forsvar, sosialforsikring 66 (-10)
Undervisning 69 (-23)
Helse- og sosialtjenester 295 (+13)
Personlig tjenesteyting 22 (-5)
Komm.,finans, forsikring, div. 11 (+4)

Utdanning⁷

Hurdal kommune har en høy andel innbyggere med kun grunnskole som høyeste utdanningsnivå (35,9 %). 41 % har fullført vgs som høyeste utdanning. 21 % har høyere utdanning utover videregående opplæring.

I aldersgruppen 30 – 39 år er andelen 76 % med kun videregående skole som høyeste fullførte utdanning, noe som er signifikant lavere enn fylket og landssnittet. Frafallet på videregående for Hurdalselever er 28 %, mens tallet for fylket er 19 %.

Arbeidsløshet og uføretrygd⁸

Av Hurdals befolkning er 1344 mennesker sysselsatt. I 2017 er arbeidsledigheten på 2 %, noe som er lavt. 208 mottar uføretrygd og utgjør 11,6 % av befolkningen (18-67 år), og

det er høyest andel i Akershus. I fylket er snittet som mottar uføretrygd på 6,7 %. Ca. 60 personer mottar sosialhjelp enten som hovedinntektskilde eller bi-kilde.

Kultur og frivillig arbeid

Hurdal har ca 50 frivillige lag og foreninger. Fotball og ski er de mest populære idrettene, mens den største aktiviteten innen frivillighet er turgåing. Kommunen har et godt samarbeid med lag og foreninger og utbetaler årlig driftsstøtte til lag og foreninger.

Biblioteket og kulturhuset er et viktig møtepunkt for mange innbyggere. I biblioteket blir det bl.a. arrangert temakvelder, kvinnegrupper og slektsforskning. Biblioteket er et kombinasjonsbibliotek som innebærer at det gir tilbud til både skolen og innbyggerne.

Kulturhuset har kino annenhver fredag, hvor Bygdekinoen står for fremvisningene. Kinoen har godt oppmøte.

Folkehelse og helsetilstand⁹

Hurdalssamfunnet er til dels basert på en befolkning med lav utdanning og lavt inntektsnivå. Dette har sammenheng med befolkningens helsetilstand, og folkehelseutfordringer som psykiske lidelser, overvekt blant unge og diabetes.

Et nasjonalt problem, også gjeldende i Hurdal er en høy andel elever som ikke fullfører videregående skole. Dette kan gi folkehelseutfordringer videre i livet.

Hurdals innbyggere har noe dårligere tannhelse enn resten av fylket. 37,5 % av 5 åringene i Hurdal hadde hull i tennene ved første tannlegebesøk, og denne andelen har vært økende siden 2013.

Det er lav vaksinasjonsdekning mot meslinger sammenlignet med fylke –og landssnittet som gir dårligere flokkimmunitet.

Antibiotikabruken er lavere enn i landet som helhet, målt etter antall utleveringer av resepter.

Kommunen har en skole for 1-10.trinn. Tall på nasjonale prøver i engelsk og lesing viser at 5. klasse ligger på mestringsnivå 2 av 3, og har en positiv tendens hvor inndeling på

⁴ SSB Kommunefakta Hurdal

⁵ SSB Pendlerstrømmer 2016

⁶ SSB Sysselsatte personer etter arbeidssted 2010-2016

⁷ SSB Utdanningsnivå Hurdal

⁸ SSB og NAV Hurdal

⁹ Folkehelseprofil Hurdal 2017, Basil, Utdanningsdirektoratet

mestringsnivå er tilgjengelig. I regning ser man også at mestringsnivået er økende fra trinn 1 til 2 på mestringskalaen. Utviklingstall for 2016-2018 er ikke tilgjengelig på mestringsnivå. For 8. trinn ligger mestringsnivå på trinn 3 av en skala fra 1 til 5 i engelsk, regning og lesing, og man kan se en svakt nedadgående tendens på resultatene. Standpunkt karakterer i norsk, engelsk og matte for 10.klasse viser en positiv utvikling.

For videregående skole reiser elevene hovedsakelig til Eidsvoll, Jessheim eller Nannestad.

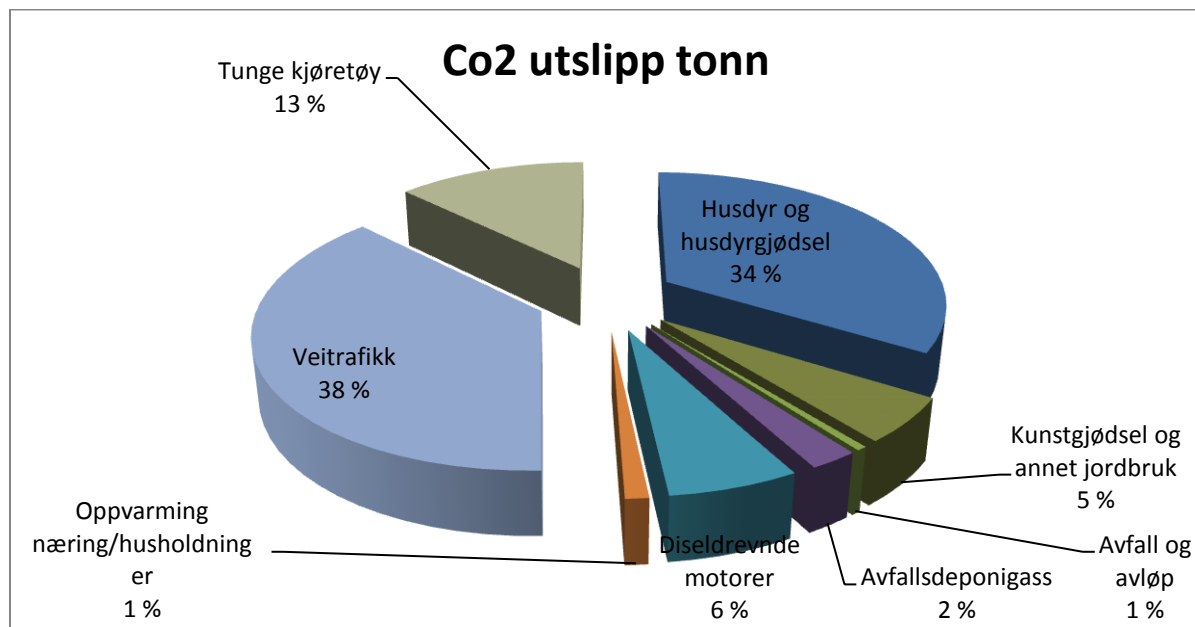
I Hurdal er det to private og en kommunal barnehage med totalt 166 barn (2017). Antall

barn per ansatt er 6,6, landssnittet er 6 barn per ansatt. Pedagognormen er oppfylt med gitte dispensasjonssøknader.

UngData undersøkelsen som Hurdal gjennomfører for første gang i 2018 vil gi viktig innsikt i barn og unges helsetilstand og utfordringer. Kommunen har en høyere andel enn fylket når det gjelder psykiske lidelser blant 15-29 år og overvekt blant unge. Ungdata vil økt forståelse for nødvendige tiltak omkring dette, og andre viktige problemstillinger de unge i Hurdalssamfunnet står ovenfor.

Klima

Hurdals klimagassutslipp ligger jevnt på ca 9 000 tonn Co2 som fordeler seg på følgende måte:

Kilde:Miljostatus.no

Husdyr/husdyrgjødsel og veitrafikk er de to største årsakene til Co2 utslipp i Hurdal. Fra 2010 ser vi økende utslipp knyttet kunstgjødsel, husdyrgjødsel, tunge kjøretøy og dieseldrevne motorer, mens de andre faktorene er jevne eller har en synkende kurve.

OPPSUMMERING

Tall og statistikker i dette kapitelet sier en del om hvilke utfordringer Hurdal kommune står ovenfor. En rekke faktorer spiller inn på de utviklingstrekkene vi ser. Hva betyr dette for oss som bor og jobber i Hurdal? Hvordan ser samfunnet vårt ut i dag, og hvilket samfunn ønsker vi å være i framtida?

Noen av de viktigste utfordringene er

- Høy vekst i antall innbyggere, som skal sentreres omkring Hurdal sentrum (grønn grense)
- Lav andel av befolkningen med høyere utdannelse

- Høyt frafall på videregående skole
- Nedgang i antall arbeidsplasser lokalt
- Lav skatteinngang til kommunen
- Anstrengt kommuneøkonomi
- Overvekt blant barn og unge
- Høy andel livsstilsykdommer

Helsetilstanden til innbyggerne har Hurdal utfordringer som omhandler dårlig tannhelse, økende grad av overvekt og livsstilsykdommer, samt psykiske lidelser og muskel -og skjelettplager.

28 % frafall i videregående skole er høyt, og vi har som mål at alle skal fullføre et videregående løp. Det er ikke utdanningen i seg selv som er det viktigste, men hva utdanningen kan føre til videre, noe som er sentralt i forhold til hvordan helsen utvikler seg. Mange avgjørende faktorer for helse varierer med utdanning; materiell levestandard, arbeidsforhold, livsstil og psykologiske belastninger. Forskjeller i utdanningen kan bidra til forskjeller i inntekt, som videre fører til ulikheter i levestandard og materiell trygghet.

Utvikling innen befolkningsvekst, alderssammensetning, grad av barnefattigdom, helsetilstand i befolkningen, arbeidsløshet og næringsutvikling vil påvirke flere av kommunens tilbud og tjenester, f.eks. helse, pleie og omsorg, kultur og fritidsaktiviteter, økonomi og boligpolitikk.

Utviklingstrekkene i kommunen, særlige utfordringer, og helsetilstanden til befolkning danner grunnlaget for mål og strategier for ønsket utvikling i kommunen.

PROSESS OG MEDVIRKNING

Kommuneplanen sin samfunnsdel er viktig for alle som bor og driver næring i Hurdal. En viktig årsak til revidering av planen er å innlemme Hurdals bærekraftsvedtak i kommunens planverk. Kommunens sentrumsprosjekt gir også en viktig retning i kommunens fremtidige utvikling, og er således nødvendig å forankre i kommuneplanen.

Begge disse prosessene har vært gjennomført med stort fokus på involvering og forankring.

Det har det vært gjennomført:

- Åpne plansmier
- Folkemøter
- Involvering av grunneiere og næringsliv
- Involvering av lag og foreninger
- Involvering av barn og unge

Som et ledd i folkehelsefokuset til kommuneplanen har vi valgt å involvere ungdom omkring frafall i videregående skole. Gjennom prosjektarbeid og oppgaveløsning er elevene i 10.klasse involvert og har fått komme med innspill til tiltak som kan bidra til å begrense frafallet i Hurdal. Dette anser vi som en av de viktigste folkehelse- og samfunnsutfordringene vi står ovenfor, og vil være en sentral del i det langsiktige folkehelsearbeid i kommunen.

MÅL OG STRATEGIER

Mål og strategiene i denne delen bygger på utviklingstrekkene og utfordringene til kommunen. Kommuneplanens samfunnsdel inneholder mål og strategier for følgende hovedtemaer:

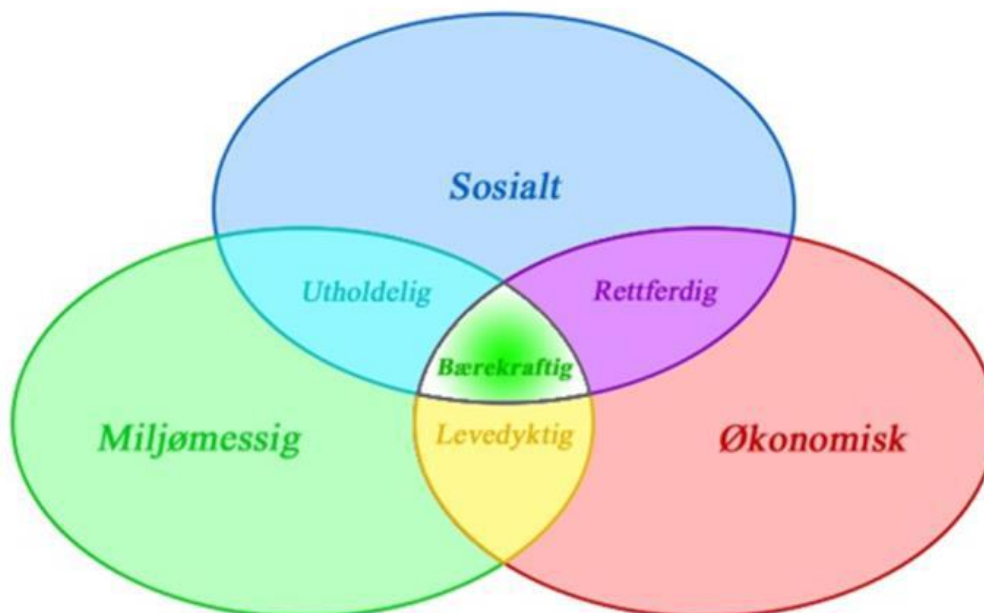
- *Attraktivt lokalsamfunn*

- *Frivillighet, livsmestring og fellesskap*
- *Klima og miljø*

Planen er viktig for politikere og ansatte kommunen, men det er også viktig at innbyggere og næringsliv forstår og bruker planen. Under hvert av de *tre hovedtemaene* vil du finne konkrete mål og strategier som gir retningen for vår ønskede samfunnsutvikling. Det vises også til hvilke av FNs bærekraftsmål som strategiene leverer på.

MÅLEVERKTØY

Hurdal har utarbeidet en metode for etablering av basismåling og kontinuerlig resultatmåling av kommunens ambisjoner innen bærekraft. I tillegg til en rekke konkrete tiltak, har Hurdal satt seg ambisjoner som ikke enkelt lar seg måle. DNV GL har bistått Hurdal kommune i et forprosjekt der vi, basert på ulike etablerte metodikker, har utarbeidet et rammeverk til en metode for å måle utviklingen i kommunen i forhold til ambisjonene. Formålet med forprosjektet er å utvikle en metode man kan bruke videre for å måle egen framgang og effekt av ulike tiltak over tid.

10

Prosjektet har utviklet indikatorer innen de tre bærekrafts-dimensjonene: sosialt, miljømessig og økonomisk. Innenfor hver av de tre dimensjonene har vi valgt indikatorer som uttrykker status og utvikling knyttet til de ambisjonene kommunen har uttrykt. Resultatene kan følges på indikatornivå, men metodikken er strukturert slik at utviklingen også kan følges på aggregert nivå per område (økonomisk, sosialt og miljø) ved hjelp av et dashboard. Hensikten med et slikt dashboard er at det enkelt kommuniserer status og utvikling til kommunens innbyggere og andre interesserte. Utviklingen av dashboard vil skje i samarbeid med DGI, og være en del av kommunes måleverktøy for å styre og utvikle et bærekraftig lokalsamfunn.

¹⁰ FNs modell for bærekraftig utvikling

ATTRAKTIVT LOKALSAMFUNN

Innledningsvis vil vi gjerne belyse noen viktige elementer og påvirkningsfaktorer for utvikling av et attraktivt lokalsamfunn. Disse tre elementene påvirker Hurdals bærekraftige samfunns- og sentrumsutvikling:

- FNs bærekraftsmål
- Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus
- Bærekraftsatsningen i Hurdal

I september i 2015 ble FNs universelle bærekraftsmål vedtatt av FNs generalforsamling. FNs bærekraftsmål består av 17 mål og 169 delmål. Målene skal fungere som en felles global retning for stater, næringsliv og sivilsamfunn fram mot 2030. FNs bærekraftsmål er globale, men er overførbare til kommuner og lokalsamfunn. Disse er viktig i vår generelle samfunnsplanlegging og er verktøy for å fremme et bærekraftig Hurdalssamfunn. Vårt hovedmål for å bringe disse inn i kommuneplanen, er å skape bevisstgjøring, kjennskap til og relevant innhold i målene for kommunens ansatte, innbyggere og næringsliv.

Regional plan for areal og transport i Oslo og Akershus (vedtatt des 2015) er et annet avgjørende styringsverktøy som har følgende mål:

- Osloregionen skal være en konkurransedyktig og bærekraftig region i Europa.
- Utbyggingsmønsteret skal være arealeffektivt basert på prinsipper om flerkjernet utvikling og bevaring av overordnet grønnstruktur.
- Transportsystemet skal på en rasjonell måte knytte den fler-kjernet regionen sammen, til resten av landet og til utlandet. Transportsystemet skal være effektivt, miljøvennlig, med tilgjengelighet for alle og med lavest mulig behov for biltransport hvor veksten skal komme.

Denne planen har stor påvirkning på Hurdals planarbeid, vekst og utvikling, og det er avgjørende å sørge for at den ikke begrenser, men fremmer vekt i kommunen. Regional plan for areal og transport betyr at vår sentrumsplan blir prioritert som vekstområde og at planen er katalysatoren for å fremme videre vekst og utvikling i kommunen.

I september 2014 vedtok Hurdal kommune en bærekraftsatsning som fremmer og tar høyde for bærekraftig samfunnsutvikling og Hurdal sentrum som et knutepunkt i kommunen. Dens fokus er på *bærekraftig areal og samfunnsplanlegging, næringsutvikling og tjenesteproduksjon/-utvikling* med en tydelig retning mot å skape et bærekraftig og attraktivt lokalsamfunn i Hurdal.

SENTRUMSUTVIKLING

Hurdalsamfunnet har vært preget av høy vekst de senere årene, noe som gir grunnlag for å fornye og foredle kommunes struktur, tjenesteyting og innbyggersamarbeid. Det er utviklet en sentrumsplan for Hurdal som en «urban bærekraftig landsby», og som danner grunnlaget for fremtidsbildet av Hurdalsamfunnets mål og retning i neste planperiode.

Det er samfunnsøkonomisk lønnsomt at innbyggere bor nærmere servicetilbud, kollektivforbindelse, helsetjenester o.a. Vi vet at eldre skal bo lengre hjemme, og har behov for andre type tjenester enn det som kommunen tilbyr i dag. Forebygging, nye hjelpemidler, digitale løsninger er kjennetegn på tjenester kommunen må ha økt fokus på og legge til rette for. Spesielt vil boliger i sentrum gi økt livskvalitet i form av økt sosialisering, nettverk, dagtilbud og nærhet til servicetilbud for eldre, som sørger for at man lengre kan bo utenfor institusjon. Med Hurdals boligpriser tilsier dette at det også bygges små og rimelige enheter slik at eldre med boliger i spredt beliggende i Hurdal har økonomisk mulighet til å kjøpe leilighet i sentrum. Dette vil frigjøre større enheter til barnefamilier og andre som ønsker å bosette seg mer spredt. I Hurdal bor mange spredt og det er en kvalitet og et fortrinn for kommunen, hvor nærhet til natur, mulighet for å bo usjenert og i nærhet av landbrukseiendom og tilsvarende arealer er en verdi for mange

Dette er Hurdals prioriteringer for et attraktivt fremtidig lokalsamfunn basert på vekst i sentrumsområdet.

1. *Mangfold og tetthet i sentrum med tunløsnings, møteplasser, variert botilbud og boligtyper*
2. *Sosial bærekraft gjennom involvering og medvirkning i utviklingsprosesser, skape et levende sentrum og møteplasser, samt etablere kommunale flyktning- og omsorgsboliger.*
3. *Kultur og felleskap gjennom å ta vare på Hurdals historiske identitet, gårdstun som typologi og en styrkning av kultursenteret og utvikling av trekultur.*
4. *Helse og sunnhet gjennom et rent miljø, reduksjon av trafikk og støy, universell utforming og prioritering av mye trafikanter. Sunne miljøvennlige hus og bygg med krav til inneklima og materialbruk.*
5. *Vann og naturkvaliteter skal integreres og økes tilgjengelighet omkring. Elva vil være sentral, sammen med sikring av eksisterende vegetasjon og økt nyttevekster i det offentlige rom.*
6. *Tusenmeterbyen betyr at alt kan nås til fots, hvor bilbruk reduseres og kollektivandelen økes.*
7. *Klimasmarte tiltak med fokus på reduksjon av klimagassutslipp, bærekraftig produksjon og forbruk*
8. *Kretsløpsteknologi vil være viktig i en større utbygging og fornyelse av eksisterende infrastruktur. Det har potensiale for næringsutvikling og er avgjørende for kutt av klimagassutslipp.*
9. *Robusthet og fleksibilitet i planverk, og tilpasningsdyktige bygg som gir mulighet for ulike forskjellige funksjoner og endringer over tid.*
10. *Rom for utvikling gjennom bærekraftig innovasjonsfokus, innovativ bruk av materialer og utvikling av byggesystemer.*

Vår prioritering og utvikling for å være et attraktivt lokalsamfunn vil derfor preges av å søke bærekraftige løsninger i alle ledd og fremme innovasjon innen bærekraft. For å være et attraktivt lokalsamfunn må næringsliv og kommune spille på lag. I de to neste delkapitlene beskrives næringsutvikling og kommunens tjenestefokus sett i sammenheng med Hurdals fremtidige vekstplaner.

NÆRINGSUTVIKLING

Næringslivet i Hurdal er begrenset, men kjennetegnes av et felles mål for vekst og utvikling i kommunen, også utover sin egen virksomhet. Kommunen og næringslivet samarbeider godt, og har i fellesskap realisert flere prosjekter de senere årene som har skapt arbeidsplasser og utvikling.

Kommunen initierte et tre-prosjekt i sitt bærekraftsvedtak som har bidratt til økt næringsetablering og arbeidsplasser. Det er etablert et miljø og økt næringsvirksomhet omkring allerede etablert treindustri som har skapt arbeidsplasser og hevet kompetansenivå.

Hurdal har gjennom mange år vært et sted hvor ulike institusjoner har hatt virksomhet, og har således bygget opp verdifull kompetanse omkring drift, aktiviteter, og storhusholdning særlig rettet mot spesifikke målgrupper; blinde, svaksynte, funksjonshemmede, ungdommer, flyktninger o.a.

Hurdal som rekreasjonssted, og som en stor hyttekommune, ligger det et stort utviklingspotensial i. Hurdal har Akershus største alpinanlegg, samt næring tilknyttet turisme og konferansevirksomhet som kan bidra til å gi Hurdal økt næringsaktivitet og attraktivitet.

Et begrenset næringsliv gir sårbarhet når enheter i kommunen velger å flytte, legge ned, legge om drift og man risikerer å miste mange arbeidsplasser på en gang. De fleste arbeidsplassene kan beskrives som små bedrifter med 15-35 årsverk. Kommunen er største arbeidsgiver med ca. 160 årsverk.

Det er viktig fremover å legge til rette for et robust næringsliv med vekstmuligheter for å sikre fortsatt aktivitet og mulighet for arbeidsplass i egen kommune. Hurdal har hatt en nedgang i antall arbeidsplasser de siste 5 årene, og det er viktig å snu denne trenden for å sikre vekst. Det finnes utviklingspotensial i allerede etablert næring, og muligheter for ny næring knyttet til disse.

Hurdal som piloteringskommune er en ønsket retning gjennom bl.a. bærekraftsvedtaket og som kommunen har gode forutsetninger for å lykkes med. En pendleravstand til Oslo sentrum på 1 time kollektivt, samt 30 min til Norges hovedflyplass, åpner også muligheter for økt innpendling og næringsetablering.

Landbruket i Hurdal består i hovedsak av mindre deltidsbruk, og skaper få arbeidsplasser utover bonden selv. Det er viktig å opprettholde lokal matproduksjon beredskapsmessig og særegent, samt det varierte kulturlandskapet. Begge deler forutsetter aktive bruk med husdyrproduksjon; spesielt grovforbasert. Videre samtidig legge til rette for fremtidsrettet drift, med alternativ næringsvirksomhet og nye tilleggsnæringer, for å skape et bærekraftig landbruk på sikt.

Ny næringsvirksomhet bør tilføre Hurdal kompetansearbeidsplasser i kombinasjon med lærlingeplasser og arbeidstrening. Hurdal har høyere andel av frafall i videregående skole enn fylket og landet for øvrig, og man vet at praktisk erfaring og arbeidstrening kan bidra til å forhindre det. Å beholde og utvikle arbeidsplasser er nødvendig for at Hurdal skal lykkes med en bærekraftig vekst. Hurdal kommune vil ha fokus på å forene lokale krefter for videre utvikling, følge opp samarbeid og nettverk med universitetsmiljøer i Norge samt videreføre god dialog og samarbeid med næringslivet.

UTVIKLING AV KOMMUNALE TJENESTER

Hurdal kommune er en samfunnsutvikler, og har som mål å søke bærekraftige løsninger i sin tjenesteproduksjon. Vi ønsker at kommunen skal ha et godt omdømme, og at innbyggerne skal ha tillit til kommunen sine tjenester.

Hurdal kommune står ovenfor vesentlig omstilling og endringer de kommende årene. Både endringer i hvordan kommunen skal levere helsetjenester, utvikle en fortsatt god skole og fokusere på tidlig innsats, krever omlegging av tjenester og et tydelig brukerfokus. Vi vet at samfunnet i økende grad vil bli preget av digitalisering, ny teknologi og nye produkter. Digitalisering skal blant annet bidra til å effektivisere tjenesteproduksjon og saksbehandling (selvbetjening). Vi ønsker at våre innbyggere og næringsliv skal oppleve kommunale tjenester som moderne og av høy kvalitet på tvers av de ulike tjenesteområdene de er i kontakt med.

Befolkningsvekst i alle aldersgrupper vil påvirke kommunen sine tjenester og tilbud. Det vil bety vekst i tjenester knyttet til barn og unge, som f.eks. skole, barnehagestruktur, helsetjenester og fritidstilbud. Befolkningsframskrivingene viser også at vi vil bli flere i arbeidsfør alder, noe som betyr at kommunen bør legge til rette for vekst i antall arbeidsplasser og næringsvirksomhet.

Hurdal kommune har som en følge av nye myndighetskrav, miljøkrav og befolkningsvekst behov for å oppgradere og utvikle kommunens infrastruktur. Herunder kommer et særskilt behov for å oppgradere kommunes prosessanlegg på vann og avløp og sikre forsyningssikkerhet, samt oppgraderinger av kommunens ledningsnett.

Kommunen som organisasjon har mye å lære av innbyggerne. Dialog og medvirkning skal gi innbyggeren større påvirkningskraft, både på politikere og på kommunens tjenester. Dette vil vi jobbe aktivt med fremover for å sikre dette på en god måte.

Hurdal kommune skal være en kommune som har full åpenhet omkring styring og forvaltning av fellesskapets verdier. Innbyggerne skal oppleve Hurdal som en åpen og inkluderende kommune, hvor de har mulighet til å engasjere seg, komme med innspill og bli hørt.

Kommunen skal aktivt bruke digitale møteplasser som er universelt utformet, for å engasjere og inkludere innbyggerne i utviklingen av «fremtidens Hurdal».

Digital tjenesteproduksjon er de tjenester hvor teknologi benyttes for å effektivisere, samhandle og utføre tjenester i hele eller deler av arbeidsprosessen. Den mest effektive formen for digital tjenesteproduksjon er tjenester som bruker informasjon som flere offentlige virksomheter allerede besitter om innbyggeren, eller tjenester hvor innbyggeren ikke trenger å gjøre noe som helst for å motta tjenesten, fordi det offentlige vet når innbyggeren har behov for tjenesten. Å lykkes med digitalisering handler om å etablere en klar forståelse for at digitalisering ikke er det samme som bruk av IT-systemer.

Hurdal kommune skal være ambisiøse på egne og innbyggernes vegne. De tjenester vi prioriterer å utvikle, skal være blant de beste. Det betyr samtidig at vi ikke skal være best på alt. Vi vil prioritere de tjenester hvor vi oppnår stor grad av kostnadsreduksjon og/eller stor økning i tjenestekvalitet.

For å etablere fleksible muligheter for gjennomføring av tjenesteutvikling skal vi søke samarbeid. DGI skal være vår foretrukne samarbeidspart for digitalisering og strategisk digital utvikling.

SAMFUNNSSIKKERHET OG BEREDSKAP

Kommunen har et ansvar for å sikre at innbyggere har en sikker og trygg hverdag. Under kriser og katastrofer må kommunen sette i verk tiltak for å verne innbyggere og opprettholde viktige samfunnsfunksjoner. Kommunen skal derfor jobbe helhetlig og systematisk med sikkerhet og beredskap, på tvers av sektorer i kommunen. Kommunen sitt beredskapsarbeid utgjør det lokale fundamentet i den nasjonale beredskapen. For å sikre god oversikt over hendelser som kan inntreffe skal kommunen ha en ROS (risiko og sårbarhet) analyse. Den skal vise risiko for ras, flom, epidemier, sykdommer, trafikkulykker, svikt i kritisk infrastruktur, atomulykker, stråling og forurensing. Det er avgjørende og til en hver til ha oversikt over hvilke hendelser som kan hindre at kommunen får levert tjenester til innbyggerne, samt et apparat som kan håndtere akutte kriser og situasjoner. I det daglige er det kommunens brann og redningstjeneste som rykker ut på kort tid for å håndtere akutte situasjoner.

Klimaendringer blir en sentral del av risikobildet i fremtiden, og man kan vente økt nedbør, mer ekstremvær og andre hendelser som vil få konsekvenser for helse, landbruk, samferdsel, bygg, anlegg og naturmangfold.

MÅL: Hurdal kommune skal være et attraktivt lokalsamfunn

Dette skal vi få til ved å:	Oppfølging i underordede planer/tiltak	viser til FNs bærekraftsmål
Satse på barn og unges oppvekstvilkår	KDP Oppvekst	1. Utrydde fattigdom, 3. God helse 4. God utdanning 10. Mindre ulikhet
Prioritere sentrumsnær tjenesteyting	Områdeplan for Hurdal sentrum	11. Bærekraftige samfunn
Videreforedle Hurdal som et attraktivt rekreasjonsområde	Strategisk næringsplan	11. Bærekraftige samfunn
Utvikle strategi for digitalisering som understøtter effektive tjenester og innbyggerdialog	Digitaliseringsstrategi	9. Innovasjon og infrastruktur
Legge til grunn Hurdals 10 på topp (MOP) i planarbeid	Kommuneplanens arealdel	11. Bærekraftige samfunn
Sikre gode kollektivløsninger for innbyggerne		11. Bærekraftige lokaalsamfunn
Kontinuerlig videreutvikle Hurdalsmodellen (målesystemet)	Målekort	Alle 17 målene er inkludert

MÅL: Hurdals naturlige fortrinn tas i bruk for å skape næringsutvikling

Dette skal vi få til ved å:	Oppfølging i underordede planer/tiltak	viser til FNs bærekraftsmål
Utvikle og videreutvikle lokalt forankret grønt næringsliv	Strategisk næringsplan	8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
Bidra til samarbeid med næringslivet for å fremme produksjon og foredling, omsetning og bruk av lokal mat	Strategisk næringsplan	12. Ansvarlig forbruk og produksjon
Sørge for at Hurdal kommune som organisasjon er en attraktiv og inkluderende arbeidsplass	Arbeidsgiverpolitikk, 10 faktor	8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
Sikre kommunes innbyggere rent vann og gode sanitære forhold	Plan for vann- og avløp (oppfylle nasjonale mål for vann og helse i tråd med veileder fra Mattilsynet)	11. Bærekraftige samfunn

MÅL: Vi skal ivareta innbyggernes sikkerhet og trygghet

Dette skal vi få til ved å:	Oppfølging i underordede planer/tiltak	viser til FNs bærekraftsmål
Arbeide systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet	ROS analyse	9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftig samfunn
Opprettholde beredskap og evnen til å håndtere uønskede hendelser i hele kommunen og på alle nivåer	Beredskapsplan	9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftig samfunn
Sikre kommunal brannordning	Beredskapsplan	9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftig samfunn
Aktivt kriseteam som ivaretar akutte situasjoner	Sikre gode prosedyrer og rutinebeskrivelser	9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftig samfunn

FRIVILLIGHET, LIVSMESTRING OG FELLESSKAP

Vi ønsker oss et bærekraftig samfunn hvor økt livskvalitet er i fokus. God helse er viktig, og sier noe om hvilke forutsetninger man har for å delta i arbeidslivet og hverdagen. Det er et mål at hver enkelt skal utvikle seg positivt og bruke sine ressurser, evner og muligheter man har for å mestre livet.

Helsetilstanden til Hurdals innbyggere viser høy andel av

- muskel og leddsykdommer
- psykiske lidelser
- overvekt blant unge
- Type 2 diabetes

Dette gir kommunen viktige føringer for helsetilbudet, og krever kompetanse i kommunens virksomhet innenfor disse punktene. Vi mener at barna er vår viktigste ressurs, og at tidlig innsats er avgjørende

for å gi barn like muligheter til et godt liv med god helse. Vi må *fremme* folkehelse i vårt tjenestetilbud og med de virkemidlene som vi besitter gjennom å ha gode barnehager og skoler, trygge arbeidsplasser, samarbeid med frivillige lag og foreninger og bruk av natur og fritidsområder.

Frivillighet er en livsnerve i lokalsamfunn, sterkt gjeldende også i Hurdal. Det finnes ca 50 lag og foreninger i kommunen, og som forventes å få en viktigere rolle i utviklingen av Hurdal som et bærekraftig lokalsamfunn. Samarbeid mellom kommune, næringsliv og frivillige organisasjoner vil bli avgjørende for å gi innbyggere økt livskvalitet og relevant innhold i sitt tjenestebehov. Et viktig verktøy i kommunens bærekraftsatsning er å jobbe aktivt med samarbeidsavtaler for å stimulere frivilligheten i bygda.

Forskning viser også at frivillig arbeid kan gi bedre helse til de som bidrar frivillig. Dette er særlig knyttet til mindre risiko for depresjon og økt psykisk velvære. I Hurdal ønsker vi derfor at alle skal oppleve å være inkludert i lokalsamfunnet gjennom å ta del i felleskapet, uavhengig av bakgrunn.

KULTUR

Kommunen driver bibliotek, kulturskole og fritidsklubb for ungdom. Idrettsanleggene er delvis kommunalt finansiert/eid.

Hurdal kommune skal legge til rette for at folk ikke bare flytter til kommunen, men ønsker å bli. Hurdal skal være et godt sted å bo og leve. Kultur er en viktig faktor for trivsel og sosialt fellesskap. Det skaper møteplasser og engasjement, og er en viktig samfunnsbygger. Det meste av kulturlivet i kommunen er frivillig drevet. Det at innbyggere engasjerer seg og tar ansvar i nærmiljøet, forebygger ensomhet. Hurdal kommune har derfor fokus på å gi gode rammer for det frivillige arbeidet bl.a. gjennom samarbeid, tilrettelegging, koordinering og samarbeidsavtaler. Samarbeidsavtalene skal bidra til bla. økt frivillig innsats, folkehelse, positive gevinster for befolkningen og næringslivet og skape en god miljøprofil. Hurdal kommune opplever, som andre kommuner at det er vanskelig å rekruttere innbyggere i frivillig arbeid. Kommunestyret har vedtatt at det settes av et årlig beløp til samarbeidsavtaler.

Fysisk aktivitet og allmenn kulturell opplysning er med på å øke livskvalitet og helsen til barn og unge. Gode oppvekstvilkår henger nøye sammen med et bredt kultur, idretts – og fritidstilbud for barn og unge og det er avgjørende å gi gode og forutsigbare rammevilkår. Dette vil være en viktig suksessfaktor i Hurdals fremtidige utvikling og vekst mot et sosialt bærekraftig samfunn.

MÅL: Hurdal kommune skal tilrettelegge for at innbyggere og besøkende opplever økt livskvalitet

Dette skal vi få til ved å:	Oppfølging i underordede planer/tiltak	viser til FNs bærekraftsmål
Bidra til høy yrkesdeltagelse og tilrettelegging av aktiviteter	samarbeid med NAV/skole og utdanningsinstitusjoner	8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst
Utvikle nærmiljø, arenaer og møteplasser som sikrer at alle kan delta og høre til	Etablere ungdommens kommunestyre	4. God utdanning 16. Fred og rettferdighet

Involvere og engasjere innbyggere i hva bærekraftige løsninger er	Innbyggeraktiviteter	Mål 1-17
Legge til rette for et mangfoldig og inkluderende kulturliv, slik at alle kan få tilgang til å delta i kulturaktiviteter og oppleve et mangfold av kulturuttrykk.	Kulturplan	10. Mindre ulikhet 11. Bærekraftig samfunn
Utvikle kulturskolen og styrke kommunes barne og ungdomsarbeid	KDP Oppvekst	10. Mindre ulikhet 11. Bærekraftig samfunn
Øke frivillig engasjement hos ungdom	Kulturplan	4. God utdanning 10. Mindre ulikhet 11. Bærekraftig samfunn
Sikre gode kollektivløsninger for våre videregående elever		9. Innovasjon og infrastruktur

MÅL: Hurdal kommune skal utvikle bærekraftige tjenester – der forebygging og hjelp til egenmestring står sentralt

Dette skal vi få til ved å:	Oppfølging i underordede planer/tiltak	viser til FNs bærekraftsmål
Prioritere tidlig innsats/forebygging i alle faser av livet	KDP Omsorg, UngDataundersøkelse, Utvikle veiledningsprogram til foresatte, pårørende og brukere	3. God helse, 11. Bærekraftig samfunn
Aktivt hindre utenforskap og ensomhet	KDP Omsorg	3. God helse
Aktivt ta i bruk velferdsteknologi og digitalisere tjenester	KDP Omsorg	9. Innovasjon og infrastruktur
Bruke frivillige ressurser som støtte og supplement til de kommunale tjenestene	Etablering av frivillingsentral	3. God helse 11. Bærekraftig samfunn
Sikre og videreutvikle kompetanse i tjenestene som understøtter brukerens behov.	Kompetansestrategi og planer	8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst 9. Innovasjon og infrastruktur

MÅL: Ta vare på det unike i Hurdal

Dette skal vi få til ved å:	Oppfølging i underordede planer/tiltak	viser til FNs bærekraftsmål
Tilrettelegge for økt kompetanse om Hurdals natur		14. Livet under vann 15. Livet på land
Bevare eksisterende historisk bebyggelse i sentrum	Områdeplan	11. Bærekraftig samfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon
Ta vare på kulturminner, lokalt særpreg, dialekt og identitet	Kulturminneplan	11. Bærekraftig samfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon
Fremme bærekraftige aktiviteter på og omkring Hurdalsjøen		14. Livet under vann 6. Rent vann

Det er bred enighet gjennom bl.a. Parisavtalen om at det å løse klima- og energiutfordringene er blant de største oppgavene vi står overfor i vår tid. Klima og energi påvirker menneskehetens helse, livsgrunnlag og verdiskaping. *Samtidig er det menneskelig aktivitet som er en vesentlig årsak til at vi nå har utfordringer med klimaendringer og energiforsyning på grunn av vårt forbruk og ressursutnyttelse.*

Norges råd for lavutslippssamfunnet ¹¹beskriver sin visjon for Norge i 2050 slik; «*Visjonen for Norge som lavutslippssamfunn er et samfunn nesten uten klimagassutslipp, med effektiv energibruk og høy fornybarandel. Energiproduksjonen baseres på fornybare kilder og har rene energibærere i sluttbrukerleddet. Lavutslippssamfunnet skal også ha god luftkvalitet, nye, grønne arbeidsplasser og stort biologisk mangfold.*»

Disse overordnede føringene er lagt til grunn i Hurdals videre planarbeid, og er særlig fremtredende i Hurdals eget miljøoppfølgingsprogram.

Hurdals største kilder til Co2 utslipp er veitrafikk og husdyrhold/gjødsel.

I oktober 2017 ble kollektivtilbudet i Hurdal betydelig styrket, og forventes å ha en positiv effekt på reduksjon i utslipp fra dieselbiler. I landbruksammenheng er det et potensiale for ytterligere fokus på arbeid og oppfølging av gjødselplaner, utvikle løsninger for avfallsstoffer om til energiløsninger og utnytte jordbruks- og skogbruksressurser mer lokalt.

Vekst i folketallet i Hurdal skaper behov for nye boliger, arbeidsplasser, utvidelse av skole, kommunale tjenester og næringsareal som fører til økt transportbehov og klimagassutslipp. Et bærekraftig utbyggingsmønster i sentrum av Hurdal vil bidra til å redusere transportbehov, redusere utslipp fra byggeplass og på sikt gi energieffektive boliger med et lavere CO2 avtrykk enn med tradisjonelle byggematerialer. Disse prinsippene legges til grunn i Hurdals egenutviklede miljøoppfølgingsprogram og hensyntar et mest mulig bærekraftig utbygging av Hurdal sentrum.

Hurdal kommune ønsker å satse på videre energioptimalisering i kommunale bygg. Hurdals 1-10 skole er oppvarmet av et lokalt flisfyringsanlegg som bruker restene fra skog/sagbruk. Det er en viktig del av sirkulærøkonomien at dette skogsråstoffet kan benyttes til varme, og transportmessig er det et råstoff som er tilgjengelig i nærområdet. Slike løsninger og andre bærekraftige måter å løse energieffektivitet, bedre inn klima, og som gir økonomisk effekt vil være førende i kommunens planer og vedtak.

Våre indirekte utslipp er de som hver enkelt innbygger kan påvirke i stor grad gjennom sitt daglige virke. Det handler i all hovedsak om å kjøpe mindre, kjøpe produkter med kvalitet som varer, kjøpe brukt og lokalt. Vi bør vurdere antall flyreiser, og velge transport og energiløsninger som bidrar til å redusere klimagassutslipp. Kommunen arrangerer en årlig Bærekraftfestival, som blant annet setter dette på agendaen. Vi vet at å endre vaner og holdninger innenfor klimaarbeid er avgjørende faktor for å lykkes med klimautfordringene, men at disse også er vanskeligst å påvirke, og krevet et langsiktig holdningsarbeid. Barn og unge er et uttalt fokus for kommunen i dette arbeid, og det gjennomføres prosjekter knyttet til dette i skole og barnehager.

Klimaet vårt er i endring og dette stiller særlige krav til bl.a. overvann i fremtidig utbygging. Både økt nedbør, og fare for flom og jordskred kan få konsekvenser for hjemmene våre, naturressursene og landbruksnæringen. Med et fremtidig kompakt utbyggingsmønster i sentrum vil overvannshåndtering være et svært viktig tilpasningstiltak fremover.

Hurdal kommune inntar en prinsipiell føre – var holdning til stråling, slik at eksponering av befolkningen og naturen blir minimalisert.

¹¹ Norges råd for lavutslippssamfunnet består av 18 norske aktører fra industri, myndigheter, sivilsamfunnet og forskning som skal arbeide for en felles visjon for lavutslippssamfunnet.

MÅL: Hurdal skal være et pluss-samfunn innen 2030

Dette skal vi få til ved å:	Oppfølging i underordede planer/tiltak	viser til FNs bærekraftsmål
Vekte og prioritere bærekraftige og klimavennlige løsninger i offentlige anskaffelser	Innkjøpsstrategi	9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftig samfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon 13. Stoppe klimaendringene
Være ambisiøse i planbestemmelser og føringer	Lage klimagassregnskap,	11. Bærekraftig samfunn 13. Stoppe klimaendringene
Aktivt benytte støtteordninger for å fremme miljøvennlige valg og løsninger	Klimasats midler	11. Bærekraftig samfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon 13. Stoppe klimaendringene
Heve kompetanse i privat og offentlig sektor omkring klimavennlige løsninger	Klima og miljøplan, Klimasats	9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftige samfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon 13. Stoppe klimaendringene
Utvikle klimasmarte og energieffektive løsninger innen bygg, driftsmidler og kommunal tjenesteyting	Klima og miljøplan, Vedlikeholdsplan for bygg og eiendom	9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftige samfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon 13. Stoppe klimaendringene
Arbeide aktivt med holdningsskapende arbeid, spesielt mot barn og unge		9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftige samfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon 13. Stoppe klimaendringene
Tilrettelegge for delingsøkonomiløsninger		9. Innovasjon og infrastruktur 11. Bærekraftige samfunn 12. Ansvarlig forbruk og produksjon 13. Stoppe klimaendringene

MÅL: Hurdal skal prioritere bevaring av biologisk mangfold

Dette skal vi få til ved å:	Oppfølging i underordede planer/tiltak	viser til FNs bærekraftsmål
Sikre naturverdier i forbindelse med utvikling av utbyggingsområder	Sette minimumskrav til blå/grønne flater	9. Innovasjon og infrastruktur 14. Livet under vann 15. Livet på land
Integrere vegetasjon og vann (blå/grønn struktur) i sentrumsutviklingen	Områdeplan for sentrum	9. Innovasjon og infrastruktur 14. Livet under vann 15. Livet på land
Fokusere på lokal overvannsdistribusjon	Overordnet plan for LOD	9. Innovasjon og infrastruktur 14. Livet under vann 15. Livet på land
Ivareta vannkvalitet i vann og vassdrag	Vannforskriften	6. Rent vann og sanitærforhold 9. Innovasjon og infrastruktur 14. Livet under vann 15. Livet på land

VEDLEGGSOVERSIKT

1. Hurdals miljøoppfølgingsprogram (MOP)
2. FNs bærekraftsmål
3. Hurdals folkehelseprofil 2017